

Önsöz

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tahminlerine göre her yıl 358,000 çalışan iş kazaları, 1,950,000 civarında çalışan ise meslek hastalıkları sonucu hayatını kaybediyor¹. Söz konusu rakamlar şu anlama geliyor: Bu yazıyı okuyup bitirdiğiniz süre içinde dünyada yaklaşık iki işçi iş kazası sonucu, yedi işçi ise meslek hastalığı sonucu hayatını kaybetmiş olacak. Rakamlar insanlık dramı bu tabloyu ortaya koyarken, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölenlerin evlerinde, büyük acılar yaşanacak: Çocuklar anne babasız, anneler babalar ise çocuksuz kalacak. Onlar büyük maddi ve manevi kayıplar içinde acılarını yaşarken, televizyonlarda uzmanlar, iş sağlığı ve güvenliğinin öneminden, güvenlik kültüründen bahsedecek. Yetkililer durumum endişe ile izlendiğini ve konunun soruşturulduğunu söyleyecek. İşverenler, çalışanları sigortasız ise alelacele sosyal güvenlik bildirimlerini yapmaya çalışacak. Kimileri olaya *kader* diyecek. Bazı ülkelerde konu o kadar sıradan sayılacak ki, gündeme bile gelmeyecek, haber konusu olmayacak. Hatta, meslek hastalığı sonucu iş göremez duruma düşen ya da ölen kişinin ailesi meslek hastalığı kavramını, meslek hastalığı sigortasından sağlanan edimleri hiç bilmeyecek, hastalığı veya ölümü kader sayılacak. Ama işyerlerindeki olumsuz çalışma koşulları, sosyal korumanın yetersizliği ve buna neden olan sosyo-ekonomik etmenler çok az tartışılacak ya da gündeme bile gelmeyecek. Elinizdeki dergi, iş sağlığı ve güvenliğini pek de tartışılmayan söz konusu boyutları ile ele almayı hedefliyor.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özel bir sayı çıkarma fikri, Uluslararası Çalışma Örgütü, Uluslararası Sosyal Güvenlik Birliği (ISSA), ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın birlikte 11-15 Eylül 2011 tarihlerinde İstanbul'da düzenlediği, büyük sempozyumun paralel oturumları arasında hızla koşuştururken, arada soluklandığımız bir çay molasında, değerli hocam sn. Prof. Dr. Zeki ERDUT' tan geldi. Değerli hocam, konuyu çalışma hayatı konusunda Türkiye'nin önde gelen saygın bilimsel dergilerinden Çalışma ve Toplum'un yayın kuruluna sundu. Yayın kurulunun olumlu görüşü ile beraber, yaklaşık 6 ay süren tempolu bir süreç başladı. Derginin genel yayın yönetmeni ve çalışırken soyadının hakkını veren sn. Dr. Murat ÖZVERİ, bu süreçte bizi hiç yalnız bırakmadı. Zamanla yarışımızı bitirdiğimizi ve dergiyi basıma vermeyi düşünürken, T.B.M.M.'den geçen 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, makalelerin neredeyse tamamının güncellenmesini gerektirdi.

Dergi'nin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özel sayısında dört makale ile iş kazaları konusunda verilmiş bir Yargıtay Kararı incelemesi yer alıyor.

¹ILO standards on occupational safety and health Promoting a safe and healthy working environment, General Survey concerning the Occupational Safety and Health, 2009, http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/98thSession/ReportsubmittedtotheConference/WC_MS_103485/lang--en/index.htm (Erişim Tarihi:01.03.2012)

Tarafımızdan kaleme alınan "*Dünya'da ve Türkiye'de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği*" başlıklı makalede birinci bölümde Dünya'da iş kazaları ve meslek hastalıklarının boyutları, küreselleşmenin iş kazaları ve meslek hastalıklarına etkisi incelenmiştir. Ardından dünyada sosyal koruma yetersizliği, ülke örnekleri ile yasal mevzuat ve uygulama açısından ele alınmıştır. Son bölümde ise konu Türkiye boyutuyla incelenmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Recep KAPAR tarafından kaleme alınan "*Ekonomik Krizlerin Çalışanların Sağlığı ve Güvenliği Üzerindeki Etkileri*" isimli makalesinde, ekonomik krizin çalışanları nasıl olumsuz yönde etkilediğini araştırırken, ekonomik kriz döneminde işletmelerin ve devletin izlediği politikaların iş sağlığı ve güvenliği üzerine olumsuz etkilerini tartışmıştır. Çalışmada ekonomik kriz sırasında artan eğreti çalışma biçimlerinin, artan iş yükünün, işini kaybetme korkusu yaşayan çalışanın sağlığı üzerine etkilerini birey bazında incelenmiştir. Ardından ekonomik krizde çalışan sağlığını etkileyen etmenler, eşitsizlik, işsizlik ve iş güvencesizliği özelinde ele alınmıştır. Dr. KAPAR, işletmelerin ekonomik kriz sırasında maliyetleri düşürmek amacıyla izledikleri uyum stratejilerinin ve devletin koruyucu önlemlerde ve sağlık hizmetlerinde gerilemesinin iş sağlığı ve güvenliği üzerine etkisini detaylı biçimde incelemiştir.

Doç. Dr. Levent AKIN, "*Sendikaların İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanmasına Katkısı*" başlıklı makalesinde yeni yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ışığında, toplu sözleşme özerkliği gereği normatif hüküm koyabilme olanaklarının, örgütlü yapılarının ve ekonomik güçlerinin iş sağlığı ve güvenliği alanına yapabilecekleri katkıyı incelemiştir. Doç. Dr. AKIN, sendikaların toplu iş sözleşmesi ile iş sağlığı ve güvenliği alanında norm oluşturmanın yanı sıra, iş sağlığı ve güvenliği alanında kaynak sağlama, veri toplama ve paylaşımı, denetim gibi işletme ya da sektör düzeyinde ve ulusal düzeyde iş sağlığı ve güvenliği politikasının oluşturulmasına yapabilecekleri katkılar konusunda yenilikçi önerileri tartışmaya açmaktadır.

Dr. Erdem CAM, "*İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığı Eğitimlerindeki Hukuki Dönüşüm*" başlıklı makalesinde, çalışma hayatında en fazla ihtiyaç duyulan iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının eğitimlerini düzenleyen ve ilk ikisi Danıştay tarafından iptal edilen üç yönetmeliği karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Dr. CAM, yönetmelikler arasındaki çelişkileri titiz bir çalışma ile ortaya koymuş, ve iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltmayı hedefleyen önleme ve koruma öncelikli iş sağlığı ve güvenliği eğitimi için önerilerde bulunmuştur.

Prof. Dr. Ali GÜZEL ve Ar. Gör. Deniz UGAN ÇATALKAYA, "*İşverenin İş Kazasından Doğan Sorumluluğunun Niteliği ve Sınırları*" başlıklı çalışmalarında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, "*olayın iş kazası olarak nitelendirilmesinin, işverenin her durumda bu kazadan sorumlu tutulmasını gerektirmediği*" yönündeki 3.2.2010, tarih ve E. 2010/21-36, K. 2010/67 sayılı kararını, Yargıtay kararları ve doktrin ışığında detaylı biçimde incelemiştir.

Çalışma ve Toplum Dergisi'nin *İş sağlığı ve Güvenliği* özel sayısına yazı gönderen tüm yazarlara ve hakemlere, elinizdeki sayının hazırlanmasında desteklerini her an hissettiğim değerli hocam,sn. Prof. Dr. Zeki ERDUT' a Çalışma ve Toplum Dergisi'nin yönetmeni sn. Dr. Murat ÖZVERİ' ye, derginin yayın kuruluna ve derginin hazırlanmasında emeği geçenlere, değerli katkıları için teşekkür ediyor ve şükranlarımı sunuyorum. Umudumuz bu alanda yapılan değerli çalışmaların, iş kazaları ve meslek hastalıklarının azalmasına bir nebze olsun katkıda bulunabilmesi. Bunu gerçekleştirebildiğimiz gün, bizlerde bilim adamı olarak görevimizi yerine getirmenin rahatlığı ve huzuru içinde olacağız.

Doç. Dr. Oğuz KARADENİZ